

Sinds de oprichting van BON is er nog niet veel gezegd vanuit het basisonderwijs. Ik vind het dan ook heel fijn dat ik nu de gelegenheid krijg iets te vertellen over hetgeen zich zoal afspeelt in het basisonderwijs.

Ongeveer 27 jaar geleden startte ik als onderwijzeres op een dorpsschool. Tegenwoordig werk ik in één van de drie groepen 4 op een grote basisschool ten zuiden van Rotterdam.

Op onze school zijn 5 BON-leden werkzaam en ik sta hier mede namens hen. Ik wil Janneke Oudshoorn, Carla Schuurman, Ida Roessingh en Ad Vroon dan ook heel hartelijk bedanken voor het meedenken over en het vormgeven van dit verhaal!

Kennis is een voorwaarde om goed te kunnen functioneren in een hoog-ontwikkelde maatschappij. Het is een eer om letterlijk aan de basis te staan van dit proces.

Savater, een Spaanse filosoof geeft in zijn boek "De waarde van opvoeden" aan: "Onderwijzen is geloven in de aangeboren capaciteit om te leren en in het verlangen naar kennis dat eenieder bezielt."

Wij zien in het basisonderwijs dat kinderen heel graag willen leren. Ik herinner me nog goed hoe leergierig de kinderen klas 1, nu groep 3 binnenkwamen en na de eerste dag teleurgesteld naar huis gingen: ze hadden gedacht dat ze 's middags al konden lezen! Maar met kerst konden ze het echt!

Ze willen zelfs in groep 4 de tafels leren en ze plakken vol trots een stickertje achter hun naam als ze de tafel van 2 beheersen.

Kinderen willen verhalen van je horen, weten hoe het zit met de aarde die rond is en ook nog waarom het soms onweert.

Meerdere leerkrachten van onze school, onder wie de BON-leden, willen dan ook werken vanuit de volgende kenmerken:

1. We willen een onderwijsinspectie, een bestuur en een directie die primair gericht zijn op het mogelijk maken van inhoudelijk goed onderwijs, de leerkrachten daarbij terzijde staan en de belangen van de kinderen op het oog hebben.

2. We willen een inhoudelijk goede Pabo die veel kennis overdraagt aan de studenten. Wij begeleiden de toepassing van die kennis in de praktijk! Hierop kom ik straks terug.
3. We willen niet alleen juffen maar ook meesters. Het is waardevol als kinderen op school verschillende rolmodellen zien.
4. We willen bevlogen leerkrachten die zelf kennis en vaardigheden hebben om kinderen in alles zo ver mogelijk te brengen. Gezelligheid of het leuk maken in de klas is niet het primaire doel. Leren is erg leuk!
5. We willen klassikaal werken volgens het BHV-model: wie extra of verlengde instructie nodig heeft, komt voor of na de klassikale instructie aan de tafel bij de juf of meester. We werken naast de klassikale les met remediëring en verrijking. Deze 5 zou je de voorwaarden kunnen noemen voor de volgende, ons inziens belangrijkste kenmerken:
6. Onze kerntaken dienen te zijn: lezen, taal en rekenen. Overdracht van kennis en vaardigheden aan de kinderen staat centraal. Natuurlijk moeten kinderen lekker in hun vel zitten, maar dat is een voorwaarde om goed te kunnen leren en het is niet het doel van ons onderwijs.
7. We hebben hoge verwachtingen van onze leerlingen. Het is bewezen dat het stellen van hoge eisen aan kinderen de gemiddelde prestaties verhoogt. Neem kinderen serieus: ik verwacht iets van jou! Kinderen groeien daarvan.
8. We willen duidelijk zijn naar kinderen en ouders: dit zijn onze regels, zo werken wij! Dit geeft aan allen structuur en duidelijkheid.

Ik begon dit verhaal met een optimistisch citaat.

“Onderwijzen is geloven in de aangeboren capaciteit om te leren en in het verlangen naar kennis dat een ieder bezielt.”

Optimisten zijn we wel in het basisonderwijs. We weten natuurlijk ook dat we niet terug kunnen naar de jaren 50 en dat willen we ook niet. Deze tijd heeft bepaalde verworvenheden en de keuzemogelijkheden zijn enorm. Het gaat er wel om een goede, gefundeerde keuze te maken zodat we straks niet het kind met het badwater weggooien!

Wij maken ons ernstig zorgen om een aantal ontwikkelingen waar we direct mee te maken krijgen op de basisschool. Je kunt het zelfs bedreigingen noemen.

Ik ga achtereenvolgens in op: het concept Brede school, de rol van de inspectie, het gebruik of misbruik van Citotoetsen en (erg belangrijk) de ontwikkeling op de Pabo.

De eerste bedreiging :

De introductie van het politiek zeer aantrekkelijke concept Brede School vormt ons inziens een bedreiging voor de kwaliteit van onderwijs.

Met nadruk op kinderen als bouwstenen voor de samenleving van morgen ziet de overheid de school als zeer belangrijk instrument om de primaire taken van ouders als opvoeding, verzorging en opvang deels over te nemen dan wel tenminste te ondersteunen.

In Rotterdam wil wethouder Geluk liefst iedere basisschool een Brede school laten worden. En met name in de zgn. achterstandswijken zijn scholen al heel ver in het ontwikkelen van een Brede school.

In het jaarbericht "Brede scholen in Nederland" uit 2005 wordt gemeld dat er een breed draagvlak is op managementniveau. Maar op de werkvloer ligt dat anders.

Er zou nog een attitude-omslag nodig zijn bij het personeel. Om het dan vervolgens nog maar niet te hebben over de praktische

uitvoering. Staatssecretaris Dijkzwaag sprak in een interview over prachtige multifunctionele gebouwen. Dit is echter niet onze werkelijkheid : de faciliteiten worden niet geboden en het beschikbaar gestelde geld heeft een

"aanjaagfunctie" bedrijven en instellingen moeten gaan betalen.

Wij willen graag dat alle Brede schoolactiviteiten buiten de reguliere onderwijstijd blijven plaatsvinden. Ze horen niet bij onze kerntaken. De verantwoordelijkheid voor de vorming van kinderen na schooltijd hoort niet bij de school.

Vaak zie je wel dat Brede schoolactiviteiten worden uitbesteed aan de Buitenschoolse opvang en diverse instellingen en clubs.

Het is echter wel te betreuren dat onze directeur zijn kostbare tijd moet besteden aan het overleg met stuurgroep, clubs en instellingen.

Deze tijd zou gebruikt moeten worden voor onderwijskundig leiderschap.

Ons tweede punt van zorg is: de inspectie.

Van de onderwijsinspectie verwachten we controle op en beoordeling van de kwaliteit van ons onderwijs. Adviezen ter verbetering dienen onderbouwd te zijn door onderzoek en getoetst in de praktijk alvorens te worden geïntroduceerd in het werkveld.

Bij het laatste bezoek aan onze school in 2005 gaf de inspectie aan dat wij toe waren aan "Samenwerkend leren". Op de vraag van een collega of men ons dan aan literatuur kon helpen betreffende dit onderwerp werd ontkennend geantwoord. Er zou worden nagezocht of er relevante informatie voorhanden was, maar we hebben nooit meer iets vernomen.

Het zal toch niet de bedoeling zijn dat we zomaar, zonder ons erin te verdiepen, aan een nieuwe trend gaan meedoen?

In het vorige rapport, in het jaar 2000, werd vermeld dat we terughoudend moesten zijn met kinderen een verlengde kleuterperiode te geven. Kinderen

moeten zo weinig mogelijk vertraging oplopen aldus de inspectie. Maar waarom wil de inspectie zo'n ononderbroken leerlijn? Dit werd ons niet duidelijk. Wij vinden dat deze verlenging in het voordeel kan zijn van sommige leerlingen bij hun verdere schoolloopbaan.

Het staat buiten kijf dat zomaar een jaartje extra, zonder nieuwe uitdagingen zinloos is, maar een te jonge leerling in groep 3 is triest.

Het is aan de scholen om in samenspraak met de ouders te beslissen of een kind doubleert of nog niet doorgaat naar groep 3 als het in oktober of november 6 wordt. Overwegingen van financiële aard mogen nooit de oorzaak zijn van het veranderen van het beleid t.a.v. onze kinderen.

Alleen bij onvoldoende resultaten en onregelmatigheden moet de inspectie ingrijpen. Wij houden graag de vrijheid om ons onderwijs in te richten zoals wij dat goed achten!

Het derde punt dat we zien als een bedreiging is: het gebruik van de Citotoetsen. Bestuur en schoolleiding zullen toetsingsinstrumenten, die ontworpen zijn voor meting van vorderingen en voor bijsturen van individueel leren, niet oneigenlijk moeten inzetten als prestatie-indicatoren van de school. De CITO-toets zou door de scholen voor voortgezet onderwijs evenmin moeten worden ingezet als het alles- zaligmakende zwaarwegende selectie-criterium bij het toelaten van leerlingen aan de school. Hoe kunnen wij ontspannen omgaan met deze toets?

Het Cito-leerlingvolgsysteem is bedoeld als instrument om individuele leerlingen te volgen in hun schoolloopbaan en om, op schoolniveau, het onderwijs zo nodig bij te stellen.

Laten we het vooral hiervoor gebruiken!

Dan kunnen alle kinderen ook gewoon meedoen.

We zien in de praktijk dat er anders met Citotoetsen wordt omgegaan.

De Cito-eindtoets is een goede graadmeter voor de leerkracht en de school om te weten te komen waaraan nog aandacht moet worden besteed. In maart komen de uitslagen binnen, je hebt dan nog zeker 4 maanden te gaan waarin nog heel wat geleerd kan worden door de aanstaande brugklassers. Uit eigen ervaring in groep 8 weet ik dat kinderen heel gemotiveerd zijn om te worden voorbereid op het voortgezet onderwijs. En er is nog zoveel te leren in die laatste maanden in groep 8!

Laten we er dus voor zorgen dat we alle onderwijstijd zo efficiënt mogelijk gebruiken!

Een onderwerp van grote zorg is het competentiegerichte onderwijs op de Pabo's.

De grote nadruk op eigen wensen en initiatief van de studenten is een regelrechte bedreiging voor de kwaliteit van het onderwijs aan deze instellingen. Op de Pabo moet de student gedurende de opleiding een aantal competenties verwerven. Op de Pabo moet de student worden:

1. pedagogisch en interpersoonlijk competent.
2. vakinhoudelijk en didactisch competent
3. organisatorisch competent
4. competent in samenwerking
5. competent in reflectie en zelfsturing.

Competentie wordt gedefinieerd als: “Het integreren en toepassen van kennis, vaardigheden, inzichten en attitudes”.

Het mag duidelijk zijn dat een Pabo er in eerste instantie zou moeten zijn om kennis en vaardigheden nl. het toepassen van die kennis in het lesgeven over te dragen aan studenten.

In de tijd dat ik zelf op de pedagogische academie zat, werden de praktijklessen door de leraar pedagogiek besproken, nadat hij bij ons op de stageschool was geweest. Ik herinner me dat hij tegen een medestudent zei: “Het was een gezellige les, maar ja, een school is geen clubhuis”.

Wie heeft nu de verantwoordelijkheid voor wat de student leert? Hijzelf, wij als basisschool of het clubhuis?

Het beangstigt ons echter als wij lezen in de lijvige praktijkgids dat studenten zelf aan moeten geven wat ze willen of kunnen leren (dit is dan een zgn. pop). Maar hoe weet je nou wat er te leren valt? Het risico is dat je er in de dagelijkse praktijk achter komt dat je veel meer basiskennis had moeten hebben dan je hebt meegekregen in je Pabo-opleiding.

Tegelijkertijd staat in de praktijkgids wel een aantal leerdoelen genoemd. Deze doelen zijn echter zo hoog gegrepen dat noch studenten, noch stagebegeleiders ze serieus kunnen nemen.

In het blad “Lezen”(een uitgave van de Stichting Lezen) stond laatst een onderzoek naar jeugdliteratuur in het beroepsonderwijs.

Hierin wordt aangegeven dat bij competentie gericht onderwijs wordt uitgegaan van wat de student wil / kan leren.

Een groot probleem is echter dat als de student niet gewend is om te lezen, hij ook niet zal vragen om kennis ten aanzien van jeugdliteratuur of daarmee samenhangende competenties.

De verplichte leeslijst is ook uit het onderwijsprogramma verdwenen.

Een ander onderzoek heeft aangetoond dat 15 jaar geleden het basisonderwijs 10% zwakke lezers telde. Volgens de inspectie heeft nu 25 % van de leerlingen aan het eind van groep 8 een te laag niveau!

Al op de Pabo moeten studenten leren dat dit niet nodig is. Lezen kan iedereen leren. Op ouderavonden zeggen wij vaak: leren lezen is net als leren autorijden: je moet het veel doen (met een goede begeleider naast je!). Ik moet hier wel zeggen dat de een meer oefening nodig heeft dan de ander. Kees Vernooij, de leesspecialist van het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum geeft aan: “Lezen moet je aanbieden. Al in de kleutergroepen moeten klanken, rijmen en de kennis van letters worden aangeboden.” Volgens hem begint een goede leesstart al in groep 1!

Soms vraag ik me af of we ons dat wel genoeg bewust zijn.

Vanaf groep 1 dient er dus al een leerkracht voor de klas te staan die weet wat de kinderen nodig hebben om straks geen levenslange achterstand op te lopen! Ook als je het niet had aangegeven in je portfolio dat je dit wilde leren: je zult wel moeten lieve juf of meester. De kinderen kijken jou verwachtingsvol aan. En de ouders ook!

Dus Pabo's : school je studenten in de pedagogiek, psychologie, didactiek en de kennisvakken als taal, lezen, rekenen, geschiedenis, aardrijkskunde.

Kortom: draag je kennis over op de volgende generatie leerkrachten!

Bedreigingen en zorgen zijn er genoeg in het onderwijs. Maar er zijn ook zoveel positieve zaken. Ons hart ligt bij de kinderen en het onderwijs!

Het is aan ons, bevlogen leerkrachten, leden van deze vereniging, om waakzaam te blijven.

Optimistisch zijn we in het onderwijs! Iedere dag weer proberen we de kinderen fris tegemoet te treden en dat te geven waar ze recht op hebben: goed onderwijs! Als ik nadenk over mijn jaren in het onderwijs, dan kom ik tot de conclusie dat ik er een boek over zou kunnen schrijven maar dat ik er toch weer voor zou kiezen!

Alles samenvattend zeg ik u: Wij willen goed onderwijs, gegeven door geïnspireerde leerkrachten, waarbij de leerkrachten hoge verwachtingen hebben van de kinderen en waarin de kinderen zoveel mogelijk kennis en vaardigheden meekrijgen voor de rest van hun leven!

Savater steekt ons een hart onder de riem: Onderwijs doet ertoe en degene die het onderwijs geeft ook!

Ik wil mijn verhaal eindigen met nog een citaat uit het boek van Savater.

Het voorwoord heet: “Brief aan de schooljuf”.

Ik denk echter dat dit citaat voor ons allen geldt.

“Opvoeden heeft alles te maken met onderwijzen, en omgekeerd!
Beide zijn waardevol en respectabel, maar het gaat in beide gevallen bovenal om
een moedige prestatie in de frontlinie van de menselijke waardigheid!”

Dank voor uw aandacht!